

Отримано: 1 червня 2016 р.

Прорецензовано: 10 червня 2016 р.

Прийнято до друку: 05 липня 2016 р.

Крамаренко О. А. Методологічне забезпечення бюджетної політики місцевого рівня / Т. А. Крамаренко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ«ОА», вересень 2016. – № 2(30). – С. 69–75.

УДК 336:322.1

JEL-класифікація: G32

Крамаренко Олена Анатоліївна,

аспірант, Національного університету державної податкової служби України

МЕТОДОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ МІСЦЕВОГО РІВНЯ

Розглянуто можливість запровадження відповідної методології розрахунку на певному інтервалі часу показника запасу стійкості бюджетної системи, який повинен враховувати показники питомої ваги дебіторської та кредиторської заборгованості зведеного, державного та місцевих бюджетів до загальної суми видаткової частини відповідного бюджету, аналогічний показник заборгованості за соціальними виплатами, податкове навантаження на економіку, рівень виконання доходної та видаткової частин бюджету, рівень фінансування дефіциту бюджету.

Ключові слова: бюджетна політика, державні видатки, збалансованість бюджету, місцева фінансова політика.

Крамаренко Елена Анатольевна,

аспірант Национального университета государственной налоговой службы Украины

МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ МЕСТНОГО УРОВНЯ

Рассмотрена возможность введения соответствующей методологии расчета на определенном интервале времени показателя запаса устойчивости бюджетной системы, который должен учитывать показатели удельного веса дебиторской и кредиторской задолженности консолидированного, государственного и местных бюджетов в общей сумме расходной части соответствующего бюджета, аналогичный показатель задолженности по социальным выплатам, налоговая нагрузка на экономику, уровень выполнения доходной и расходной частей бюджета, уровень финансирования дефицита бюджета.

Ключевые слова: бюджетная политика, государственные расходы, сбалансированность бюджета, местная финансовая политика.

Yelena Kramarenko,

aspirant Natsional'nogo universiteta gosudarstvennoy nalogovoy sluzhby Ukrainy

METHODOLOGICAL SUPPORT OF LOCAL BUDGET POLICY

In the article was considered the opportunity to introduce the appropriate methodology of estimation on a certain time interval the measure of budget system sustainability, which must take into account the ratios of bills receivable and bills payable of general, state and local budgets to the total expenditures of the appropriate budget, the analogous measure on social payments, the tax burden on economy, the level of budget revenue collection and fulfillment of expenditure side, the level of budget deficit financing.

Keywords: budget policy, government expenditures, budget balancing, local financial policy.

Постановка проблеми. Незважаючи на перманентні спроби керівників уряду та відповідних міністерств протягом періоду незалежності України сформулювати, а також реалізувати ефективну бюджетну політику, зокрема і на місцевому рівні, нині є вагомі проблеми щодо оптимізації бюджетних трансфертів, пріоритетів місцевого інноваційного розвитку, раціонального витрачання коштів на соціальні потреби тощо.

Водночас необхідно зазначити, що незважаючи на те, що формування і реалізація бюджетної політики в Україні, зокрема на місцевому рівні, базується на багатовіковому досвіді попередніх поколінь як нашої держави, так і інших суттєвих результатів на середину другого десятиліття ХХІ ст. щодо забезпечення динамічності темпів місцевого розвитку не простежується, достатньо звернутися до статистичних даних середньомісячної заробітної плати працюючих в Україні порівняно із іншими країнами. Згідно із даними 2013 р. працюючі в Україні отримували 330,5 дол. США, менше зафіксовано лише у Вірменії (290,2 дол. США), Киргизстані (202 дол. США), Молдові (272 дол. США), Таджикистані (100,6 дол. США). Порівнюючи середню заробітну плату в Україні з іншими країнами-сусідами можливо констатувати, що там вона значно більша. Так, у Білорусі – 384,4 дол. США, Грузії – 377,1 дол. США, Польщі – 1146,8 дол. США, Росії – 806,3 дол. США, Словаччині – 1293,3 дол. США, Угорщині – 1176,5 дол. США [1, с. 531–532].

Аналіз причин такого стану щодо забезпечення рівня життя в Україні бюджетною політикою на місцевому рівні свідчить, що неможливо сформувати та реалізувати таку політику без адекватного вирішення проблем у вищих надсистемах – фінансовій, економічній, екологічній, демографічній, і особливо в політичній. Такий висновок базується на тому постулаті, що автономність бюджетної системи загалом, і її складової, бюджетної політики місцевого рівня є незначною. Вихід із такої ситуації передбачає збільшення рівня автономності бюджетної системи. Жорстке керування економічними процесами в регіонах, яке зумовлювало васальну залежність регіонів від центру, особливо в перерозподілі фінансових ресурсів через міжбюджетні трансферти та дотації із Державного бюджету, не змогло вирішити актуальних проблем населення регіону і не забезпечувало динамічність розвитку.

Після складних подій, які відбулися в Україні протягом кінця 2013 р. та початку 2014 р. необхідно сформувати принципово нову модель управління економікою із значними адміністративними, фінансовими, зокрема бюджетними та соціальними повноваженнями місцевих органів влади.

Бюджетна політика на місцевому рівні повинна володіти більш впливовими важелями для вирішення завдань соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема у сфері адміністрування податків, встановлення рівня платежів до місцевих бюджетів, розпорядження власними природними, виробничими ресурсами.

Оскільки поступово формуються нові умови, відповідно є потреба в розробці нової парадигми функціонування бюджетної політики на місцевому рівні. Однією із складових такої парадигми повинно стати наукове забезпечення, зокрема методологічне.

Стан вивчення проблеми. Окремим проблемам забезпечення економічного розвитку з використанням державних важелів, зокрема, й інструментарію місцевої бюджетної політики присвятили свої праці лауреати Нобелівської премії з економіки: Саймон Сміт Кузнець (1971 р.), Артур Льюїс (1979 р.), Лоренс Клейн (1980 р.), Дж. Б'юкенен (1986 р.), Роберт Солоу (1987 р.), а також і інші відомі зарубіжні вчені – Л. Ігоніна, Г. Поляк, Н. Романовський, І. Радіонова; вітчизняні вчені – С. Буковецький, В. Геєць, О. Кириленко, І. Луніна, Ц. Огонь, В. Опарін, К. Павлюк, Ю. Пасічник, І. Чугунов, Л. Тарангул, В. Федосов, Ф. Ярошенко та інші. Визнаючи беззаперечний внесок учених, які працювали і працюють над цією проблематикою, необхідно зазначити, що бюджетна система у структурі суспільної системи України динамічно розвивається, тому перманентно з'являються нові проблеми у функціонуванні бюджетної політики, зокрема і місцевого рівня, які потребують належного наукового обґрунтування та формування пропозицій із їх вирішення.

Мета і завдання дослідження. Удосконалення методологічних розробок та обґрунтування практичних напрямів реалізації бюджетної політики щодо забезпечення місцевого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Як впливає із сучасного тлумачного словника української мови методологію тлумачать як [гр. Methodos – метод > logos – вчення]: 1. Вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу; його філософська теоретична основа. 2. Сукупність методів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання [2, с. 474].

Конкретизує тлумачення цього терміну А. Філіпенко: «Методологія (гр. methodos – спосіб пізнання і logos – вчення) – вчення про способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини. Методологія досліджує загальну систему прийомів, способів, операцій пізнання і перетворення дійсності. Кожна сфера людської діяльності має разом із універсальними і специфічними особливостями, і відповідну методологію» [3, с. 49].

Також є загальноприйнятим у фінансовій науці, що методологія – це сформована окремим дослідником або їх групою певна системність засобів дослідження, які найбільш сприйнятливо дозволяють організувати процес дослідження окремого об'єкта.

Беручи до уваги, що конкретні суспільні відносини функціонують у відповідному суспільному середовищі А. Філіпенко зазначає: «Отже, епоха Модерну з властивими їй атрибутами, в тому числі методологічним інструментарієм, вичерпала свій потенціал. На зміну їй приходить Постмодерн, який зумовлює необхідність формування нової методологічної культури» [3, с. 49].

Так, у ХХІ ст. найбільш виразно проявилися такі тенденції:

- глобалізація, яка сформувала єдиний загально-легальний ринок, де панують міжнаціональні корпорації;
- розширення впливу ВТО, де великий бізнес знайшов можливість одержувати значні прибутки;
- ігнорування справедливих принципів ведення бізнесу закладених ще Аристотелем, який уважав «економіку» правильним типом господарської діяльності, що також підтвердив у ХХІ ст. Г. Дейлі, який пропонував формувати економіку, засновану на мудрості [4];
- перманентна зміна концепцій, теорій, моделей розвитку, підтверджуючи відомий соціально-психологічний ефект «кожна концепція довго не існує, вона тримається орієнтовно 15-20 років» [5];
- некерованість глобальним економічним розвитком, про що досить влучно висловився Л. Гінділіс «Економіка Землі подібна великоваговому транспорту, який на великій швидкості рухається по бездо-

різжі до прірви. Очевидно, ми вже промайнули вказівник, де потрібно було повернути, щоб вписатися у траєкторію повороту. Ситуація ускладнюється тим, що ніхто не знає, де руль, а де гальма. Проте екіпаж та пасажери налаштовані оптимістично, наївно сподіваючись, що вони здійснюють правильний маневр» [6].

Інерційність негативних процесів, про що вказує Л. Гінділіс: «Проблема ситуації полягає в тому, що колапс має наступити доволі швидко, у перших десятиріччях XXI ст. і навіть якщо б людство знало як повернути, або хоча б призупинити цей (негативний процес) та володіло засобами та волею для того, щоб здійснити поворот уже сьогодні – у нього попросту не вистало б часу, так, як усі негативні процеси, характеризуються певною інерцією, яка не дозволяє швидко зупинитися» [6].

Про необхідність функціонування нової методології в економічних дослідженнях аргументовано висловився О. Ананьїн: «Методологічний бум в економічній науці, який продовжується третє десятиріччя, можна пояснити як вагомою потребою наукового співтовариства в саморефлексії, або ж – у новій самоідентифікації. Для цього є суттєві аргументи. Зміни, які відбувались у світовій економічній науці у другій половині XX ст., такі радикальні, що для їх повного розуміння знадобиться багато часу і світлого розуму. Різнібічні факти останніх років яскраво свідчать про те, що звичні постулати економічної науки, які склалися в XIX – початку XX ст. і використовуються до цього часу стандартними підручниками з мікро- і макроекономіки або історії економічних учень (як вітчизняними, так і зарубіжними), дають досить викривлене уявлення про цю дисципліну» [7, с. 151].

Про важливість впливу керівної системи на інші ієрархічні системи, і за аналогією щодо науки економіки, зокрема, це сприйнятиливо до місця і ролі бюджетної політики в ієрархії суспільної системи доволі аргументовано висловився Б. Рассел: «Економіка, як окрема наука, нереалістична і веде по хибному шляху (misleading), якщо розглядати її як керівництво для дії. Існує лише один базис – найважливіший, і знаходиться він у більш широкій науці – науці про владу» [8, р. 92].

У сучасних реаліях значно підвищується рівень вимог як до комплексності збору матеріалів для дослідження, так і для дослідника. Так, Д. Бремхол зазначає: «Ми не можемо продовжувати розглядати проблеми економіки, ґрунтуючись на поглядах, які не в змозі враховувати взаємозалежність усіх явищ суспільного життя» [9, с. 68].

Отже, в епоху Постмодернізму, яка характеризується непередбачуваними процесами, у складних економічних, політичних, соціальних умовах в Україні повинні бути розроблені нові підходи до формування, і відповідно, реалізації бюджетної політики місцевого рівня, які б базувались на досконалії парадигмальній основі.

На важливість методологічного забезпечення бюджетної політики акцентують увагу А. Максютя та І. Чугунов: «Рівень збалансованості бюджетної політики впливає на темпи економічного розвитку, а також на інтегрований показник запасу стійкості бюджетної системи, який визначається сукупністю бюджетних показників, що характеризують стан бюджетної системи. Тому важливо запровадити відповідну методологію розрахунку на певному інтервалі часу показника запасу стійкості бюджетної системи, який повинен враховувати показники питомої ваги дебіторської та кредиторської заборгованості зведеного, державного та місцевих бюджетів до загальної суми видаткової частини відповідного бюджету, аналогічний показник заборгованості за соціальними виплатами, податкове навантаження на економіку, рівень виконання дохідної та видаткової частин бюджету, рівень фінансування дефіциту бюджету, питому вагу державного боргу у валовому внутрішньому продукті» [10, с. 47].

Беручи до уваги нинішній етап розвитку суспільної системи України, з урахуванням наукового добору зарубіжних та вітчизняних учених, можливо так зобразити методологічне забезпечення бюджетної політики місцевого рівня.

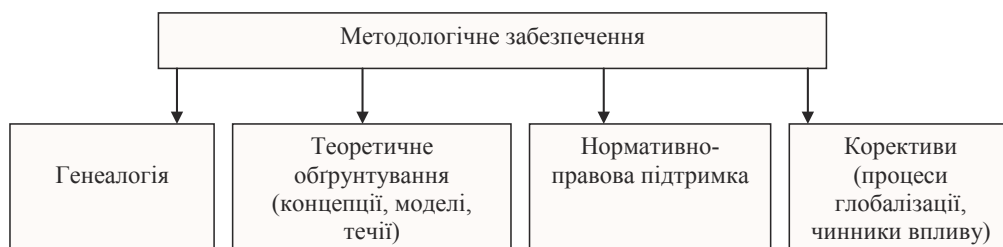

Рис. 1.1. Базове методологічне забезпечення функціонування бюджетної політики місцевого рівня

Обґрунтуємо ці складові.

Про важливість урахування аспекту історичного наголошує Л. Лисяк: «Побудова теоретико-методологічної конструкції бюджетної політики неможлива без урахування історичної спадщини розвитку країни, її інститутів. Важливо врахувати, що на макрорівні відбуваються також процеси, які мають спонтанну природу, вони історично обумовлені і залежать від траєкторії розвитку» [11, с. 173].

Передусім з'ясуємо окремі віхи в розвитку основ бюджетної політики в Україні. Одним із перших відомих українських учених-економістів почав досліджувати вплив державних видатків на економічний розвиток М. П. Яснопольський (1846-1900 рр.), який у праці «Про географічний розподіл державних доходів і видатків в Росії протягом 1890-1897 рр.» зробив спробу виявити цей зв'язок.

Також продовжували дослідження із окремих проблем бюджетної політики М. М. Цитович (1861–1919 рр.), М. І. Туган-Барановський (1865–1919 рр.), Є. Є. Слуцький (1880–1948 рр.), М. М. Соболев (1869–1947 рр.).

У першій третині ХХ ст. були закладені основи місцевої фінансової політики. Щодо України, то вагомий внесок зробив М. І. Мітіліно (1875-1930 рр.), який розробив основи місцевої фінансової політики. Також певний внесок у дослідження проблем місцевої бюджетної політики зробив І. Франко (1856-1916 рр.), у працях «Бюджетний кошторис п. Вишнеградського», «З царини фіскалізму», «Крайовий бюджет» [12].

Водночас необхідно зазначити, що основу сучасної бюджетної політики заклали німецькі вчені: Й. Г. фон Юсті (1717–1771 рр.) «Система державних фінансів» (1766 р.), К. Д. Рау (1792–1870 рр.) «Основи фінансів», А. Вагнер (1835–1917) «Фінанси та державний соціалізм», В. Г. Рошер (1817–1894 рр.) «Система народного господарства» в 5 т. (1854–1894 рр.).

З'ясуємо теоретичне обґрунтування цього виду політики.

Нині сформувалися певні теорії та концепції щодо функціонування бюджетної політики. Найбільш поширеними є теорії: вільної громади, соціально-господарського управління, державна та концепція дуалізму муніципального управління.

Протягом періоду незалежності бюджетна політика в Україні зазнавала значних змін у векторах реалізації, використання нормативно-правової бази, пріоритетах застосування тощо. Відповідно змінювалося методологічне забезпечення бюджетної політики. Як відзначає С. Михайленко в більшості країн світу найпоширеніші три концепції бюджетної політики. Згідно з першою, бюджет щороку має бути збалансованим (тобто досягається баланс доходів і видатків), а збалансованість бюджету – основна мета бюджетної політики. Друга концепція орієнтується на забезпечення збалансування бюджету не кожен рік, а за економічний цикл. Третя концепція ґрунтується на ідеї функціональних фінансів згідно з якою метою бюджетної політики є досягнення збалансованості економіки, а не бюджету як фінансового плану [13, с. 179].

Вагомим значення мала набути Концепція розвитку системи управління державними фінансами, прийнята Кабінетом Міністрів України у вересні 2012 р. [14].

Саме ця Концепція передбачала суттєве реформування в управлінні фінансами, зокрема щодо регіонального рівня:

- розширення повноважень Рахункової палати за надходженнями і використанням коштів місцевих бюджетів;
- забезпечення прозорості бюджетної політики;
- імплементація законодавства ЄС щодо державних закупівель.

Проте, незважаючи на складні суспільні умови, у яких перебувала Україна протягом 2012–2014 рр. окремі положення цієї Концепції вдалося реалізувати, зокрема розроблено окремі нормативно-правові акти щодо наближення до бюджетних нормативів ЄС. Інші положення необхідно допрацювати та продовжити роботу в передбачених напрямках.

Беручи до уваги важливість формування та впровадження концептуальних наукових та практичних розробок у реалії функціонування бюджетної системи в країнах, розробляють відповідні нормативні документи. Так, у Казахстані Указом Президента республіки Казахстан впроваджено Концепцію нової бюджетної політики, яка містить нове бачення реалізації бюджетної політики, основні принципи і підходи до формування та реалізації нової бюджетної політики, перелік нормативно-правових актів за допомогою яких буде реалізовуватися ця політика та етапи реалізації [15].

Доцільно зазначити, що ця Концепція розроблена відповідно до «Стратегії Казахстан 2050», і передбачено її реалізувати до 2020 р.

Подано окремі погляди провідних учених України та зарубіжних країн щодо методологічного забезпечення бюджетної політики держави та місцевого рівня зокрема.

С. Козловський та Т. Фоницька, характеризуючи стан бюджетного управління зазначають: «Для формування повноцінної системи бюджетного управління необхідно розробити концепцію регіонального розвитку, яка б у довгостроковій перспективі відображала реальний фінансовий стан території. З огляду на це сьогодні активно відбувається науковий пошук критеріїв розробки концепції регіонального фінансового управління. У країнах із розвинутою ринковою економікою в основі такої концепції покладено стійкий, або врівноважений регіональний розвиток (sustainable regional development), що спрямований на безпечну суспільно-господарську діяльність громадян і передбачає мінімізацію негативного впливу глобального науково-технічного прогресу на майбутнє» [16, с. 35].

У сфері бюджетного управління є теоретичні концепції німецького вченого Т. Баскарана, американських учених Т. Бремора, В. Оутса та Дж. Бреннана, котрі заклали основи сучасних підходів до формування концепції регіонального розвитку та розподілу державних повноважень у фінансовій сфері [16, с. 35–36].

О. Росоляк зауважує, що бюджетна політика держави орієнтована на цілі, які окреслені Конституцією України, зокрема: забезпечення соціальних інтересів, економічного, культурного тощо розвитку держави та суспільства [17, с. 12].

На окремих завданнях бюджетної політики акцентують увагу колективи авторів монографій «Бюджетна підтримка та податкове стимулювання національної економіки» (за заг. ред. Л. Тарангул), «Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків» (за заг. ред. Е. Лібанової) [18], та М. Мироненка, відзначаючи освіту, охорону навколишнього природного середовища, забезпечення права людини на життя в умовах здорового навколишнього середовища.

Як зазначає В. Дем'янишин: «Формування бюджетної політики є дуже складним процесом, оскільки її роль у суспільстві є специфічною, суперечливою, багатоаспектною і залежить від об'єктивних та суб'єктивних чинників, зокрема, рівня соціально-економічного розвитку, обраної моделі економічної системи тощо. Найважливішою проблемою бюджетної політики є поєднання суперечливих, але взаємозв'язаних між собою функцій бюджетного регулювання в умовах обмеження бюджетних ресурсів та наявності специфічних інтересів різних соціальних груп населення».

Також вагоме значення в методологічному забезпеченні має нормативно-правове забезпечення. Найбільш значимі нормативно-правові акти, які регламентують функціонування бюджетної політики передбачені Бюджетним кодексом України

Оскільки, Україна поступово рухається в напрямі євроінтеграції з ЄС то будуть більш повніше використовуватись акти, що регламентують ці процеси.

Зауважимо, що в Європі існує велика кількість нормативно-правових актів. Так, ще у вересні 1985 р. Всесвітня асоціація місцевого самоврядування та Інтернаціональна спілка місцевих влад (ІСМВ) ратифікувала Всесвітню декларацію місцевого самоврядування [19], а основи побудови місцевих фінансів обумовлено у ст. 8 декларації «Кошти місцевих органів влади». Цього ж року країни – члени Ради Європи ратифікували Європейську хартію про місцеве самоврядування [20], у якій були викладені основні загальноєвропейські принципи організації місцевого самоврядування та фундаментальні положення одержання і розподілу фінансових ресурсів місцевого розвитку, зокрема: наявність власних фінансових ресурсів місцевих органів влади та їхня відповідність наданим повноваженням; самостійність у використанні цих коштів у процесі реалізації власних функцій; формування частини бюджету за рахунок місцевих податків і зборів; захист економічно слабких органів місцевого самоврядування за використанням механізму фінансового вирівнювання; субсидії не повинні перешкоджати здійсненню самостійної політики місцевої влади; регіональні органи влади повинні мати доступ до кредитних ресурсів.

У березні 1992 р. були ухвалені Європейська декларація прав міст та Європейська хартія міст [21], яка у 2008 р. трансформована у Європейську хартію міст II (Маніфест нової урбаністики) [22], у яких були задекларовані основні положення про основи побудови місцевих фінансів: право жителів міст на використання фінансових механізмів і структур, що дозволяють регіональним органам влади формувати фінансові ресурси, необхідні для здійснення власних повноважень, до яких віднесено: право на безпеку житла, на працю, свободу пересування, забезпечення охорони здоров'я, спорт і дозвілля, участь в управлінні містом тощо.

Україна ратифікувала Європейську хартію місцевого самоврядування в 1995 р., а Європейську хартію міст – у 1996 р.

Важливим аспектом є інституційна складова бюджетної політики, а саме ті умови, середовище в яких реалізується бюджетною політикою.

Складність дослідження проблем бюджетної політики обумовлюється специфічністю функціонування бюджетної системи України під впливом перманентних екзогенних та ендемогенних чинників, саме цим обумовлюється складність формування та реалізації бюджетної політики.

О. Кириленко зазначає: «Бюджетну політику і використання фінансових ресурсів держави треба обов'язково узгоджувати із затвердженими пріоритетами соціально-економічного розвитку країни. Необхідна цілеспрямована і послідовна бюджетна політика з чітким виділенням її перспективних (глобальних) і поточних завдань».

Особливої уваги, на нашу думку, заслуговує виділений А. О. Спіфановим закон узгодження інтересів, зокрема підприємців та найманих працівників. У світлі наукової полеміки щодо ефективного рівня фінансової самостійності регіону стає зрозумілим, що немає жодної відмінності між централізацією і децентралізацією в рамках ефективності, якщо уряд намагається максимізувати добробут.

Як визначає Т. Баскаран: «Під «прийнятною політикою» прийнято вважати забезпечення правлячою партією необхідного рівня добробуту для її громадян. Це означає, що коли в регіоні правлячим є «пра-

вий» уряд (капіталісти), рівень регіонального добробуту буде забезпечений краще, адже сукупне податкове навантаження породжується пропозицією праці. Водночас якщо центральний уряд контролюється «правими», він забезпечить більш-менш оптимальний рівень суспільного добробуту, адже його основним завданням є повноцінне забезпечення і позбавлення надлишкових доходів громадян «лівого» спрямування (найманих працівників)» [23].

Висновки. Беручи до уваги обґрунтованість положень методологічного забезпечення бюджетної політики місцевого рівня є підстави для їх конкретизації.

1. Генеалогічний аспект. У сучасних реаліях середини другого десятиліття ХХ ст. доволі складно сформувати основи нової бюджетної політики, зорієнтованої на загальноєвропейські нормативи, проте саме з цього потрібно розпочати цей процес.

Передусім потрібно зазначити, що в кожній європейській країні, яка є членом ЄС основою бюджетної політики є її національна ідентичність. Відповідно в Україні, орієнтуючись на європейські бюджетні особливості необхідно врахувати свої історичні корені, які відображають ментальність народу, його специфіку відношення до бюджетних процесів. У цьому контексті доцільно згадати висловлювання відомого українського історика та політичного діяча В. Лещинського (1882–1931 рр.): «Національна індивідуальність не є психологічна, характерологічна даність, а скоріше продукт історичного процесу, соціального життя даного колективу. Це витвір, формація історії, а якщо взяти до уваги, що сучасність є «історія», як справедливо вказував Д. Чужевський, то національна індивідуальність – це сама історія даної нації» [24, с. 155].

Врахування історичного аспекту передбачає використання в бюджетній політиці місцевого рівня таких ментальних рис українського народу як справедливість розподілу бюджетних коштів між регіонами, прозорість процесу.

Не зважаючи на те, що підходи загалом є відомими та які широко використовують у європейських країнах, в Україні вони у практичній площині не реалізовані, достатньо згадати майже повну відсутність цих підходів протягом останніх років «правління» В. Януковича.

2. Теоретичне обґрунтування. Науковий доробок вітчизняних та зарубіжних учених до нинішнього часу пропонує відповідні теоретичні підходи у вигляді теорій, концепцій, моделей щодо розробки бюджетної політики зокрема і місцевого рівня, проте цілісної, ефективної теоретичної розробки ще не сформовано, що визнають вітчизняні вчені.

Сформуємо відповідні положення теоретичного забезпечення цього виду політики:

– основою має бути інституціональний підхід, як такий, що оптимально враховує реалії України в напрямі євроінтеграційних процесів;

– використання в максимально можливій мірі вітчизняного наукового потенціалу про що доволі влучно висловився В. Андрущенко: «Ученим української держави одним складно здійснювати дослідження із усього спектра фінансових питань, та і намагання охопити все було би прикладом примітивного і неефективного наукового провінціалізму. Разом з тим користуватися надбанням світової фінансової науки – ще не привід для уникнення участі в наукових дослідженнях на національному рівні» [25], беручи до уваги, що бюджетна політика місцевого рівня є складовою вищих надсистем, вона повинна органічно «вписуватись» у стратегію економічного і соціального розвитку України, відповідати векторам розвитку фінансової і бюджетної систем, та їх відповідних політик;

– послідовно для реалізації такої бюджетної політики необхідні відповідні теоретичні концепції (концепцію, модель та механізми її реалізації окремі складові таких теоретичних конструкцій, зокрема концепція та модель запропоновані в розділі 3 дисертації).

3. Нормативно-правова підтримка. Ця складова методологічного забезпечення є універсальною, тому що встановлює «правила гри» цієї політики. Нині певна робота в поліпшенні цих юридичних актів уже здійснена – внесені відповідні зміни до Бюджетного та податкового кодексів, враховані вектори розвитку в євроінтеграційному напрямі в основних напрямках бюджетної політики на 2015 р. тощо. Проте необхідно врахувати відповідний перехідний період в Україні до того часу поки країна не стане повноправним членом ЄС.

Саме тому необхідна поступова гармонізація щодо імплементації бюджетних нормативів ЄС до умов України. Конкретні темпи такої імплементації будуть залежати від темпів економічного і соціального розвитку.

4. Корегування векторів бюджетної політики з урахуванням зовнішніх і внутрішніх чинників. Про вагому роль чинників, зокрема зовнішніх вказував ще А. Пігу (1877–1959 рр.). Саме неврахування цих умов функціонування бюджетної політики вимушувало органи управління бюджетною системою неодноразово протягом періоду незалежності України корегувати бюджетні показники.

Проте необхідно визнати, що чинники впливу можуть бути як прогнозованими, так і форс-мажорними. Так, ще рік тому неможливо було передбачити ситуацію в Україні, яка загалом викликана взаєминами України з Росією.

Прогнозування бюджетних показників, які формуються бюджетною політикою є складним процесом, проте в зарубіжних країнах у випадку відносно стабільної економічно-соціальної, політичної ситуації не є реальним. Так, можливо констатувати, що в Англії бюджетні показники майже не виходять за 1% похибку в розрахунку на рік. Запропоновані методологічні підходи беззаперечно будуть сприяти формуванню та реалізації бюджетної політики місцевого рівня.

Література:

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Сучасний тлумачний словник української мови : 100000 слів / за ред. заг-ред. д-ра філолог. наук, проф. Дубічинського В. В. – Х. : ВД «Школа», 2009. – 1008 с.
3. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій : Посібник. – К. : Академ видав, 2004. – 208 с.
4. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку / Пер. з англ. – К. : Інтел-сфера, 2002. – 312 с.
5. Новая концепция глобальной экологической политики. [Электронный ресурс]. Режим доступа : <http://www.svobodanews.ru/transcript/2006/>.
6. Гиндилис Л. М. Модели цивилизаций в проблеме SETI // Общественные науки и современность, 2000, №1 (материалы к междисциплинарной научной конференции на тему «SETI : прошлое, настоящее и будущее цивилизаций») (1999 г.) [Электронный ресурс]. Режим доступа : http://uits.com.ua/conf_5.
7. Анапвин О. Экономическая наука. Как это делается и как это получается? (О книге М. Блауга «Методология экономической науки, или как экономисты объясняют») // Вопросы экономики. – 2004. – №3. – С. 149–153.
8. European Economic Forecast. Spring 2012. P. 66.
9. Мешко І. М. Історія економічних учень. Основні течії західноєвропейської думки : Навчальний посібник. – К. : Вища школа, 1999. – 175 с.
10. Максютя А., Чугунов І. Бюджетна складова суспільного розвитку / Анатолій Максютя, Ігор Чугунов / Вісник КНТЕУ., 2012. – №3 – С. 45–54.
11. Лисяк Л. В. Інституційний підхід до дослідження бюджетної політики // Л. В. Лисяк. Научные труды Дон НТУ. Серия : Экономическая. Вып. 31-2. – 2007. – С. 171–176.
12. Франко І. Збірник творів у 50 т. / І. Я. Франко : Є. П. Кирилук (голова) та ін. – К. : Наукова думка. 1976-1986. – Т. 44 / (п. 2 Економічні праці (1888-1907) за ред. Т. І. Дерев'янкіна. 1985. – С. 7–10.
13. Михайленко С. В. Актуальні проблеми розвитку бюджетного менеджменту як науки і мистецтва [Текст] / С. В. Михайленко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №1(115). – С. 178–183.
14. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2012 р. № 633-р «Про схвалення Концепції розвитку системи управління державними фінансами» [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/caaws/show/633-2012%D1%80>.
15. Указ Президента Республики Казахстан от 26 июня 2013 г. № 590 «Об утверждении концепции новой бюджетной политики Республики Казахстан» [Электронный ресурс] Режим доступа : http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn.
16. Козловський С. В., Фоніцька Т. І. Сучасні теоретико-методологічні підходи до формування системи бюджетного управління // С. В. Козловський, Т. І. Фоніцька / Економічний часопис – XXI. Вип. 3-4(1) – 2013. – С. 35–36.
17. Росоляк О. Б. Конституційно-правові засади бюджетної політики сучасної України : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. Б. Росоляк ; Київ. нац. ун-т внутр. справ – К., 2010. – 20 с.
18. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків (колективна науково-аналітична монографія) / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. – 496 с.
19. Всесвітня декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування України. – К. : 1994. – Віт. 1 -2 (6-7). – С. 65–69.
20. Європейська Хартія місцевого самоврядування // Офіційний вісник України 2013 р. 04.06.13 № 39. стор. 181. ст. 1418. Код акту 67165/2013.
21. Європейська декларація прав міст [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.equ.org.ua/mdex.php?page=1206>.
22. Європейська хартія міст II (Маніфест нової урбаністики) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.rv.gov.ua/sitenev/dubensk/ua/473>.
23. Baskaran T. Fiscal decentralization, ideology and the size of the public sector / T. Baskaran [Electronic resource] – Accessed 09 April, 2011, at <http://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/30188>.
24. Римаренко Ю. І. Національний розвій України: проблеми і перспективи. – К. : Юрінком. – 1995. – 272 с.
25. Андрущенко В. Л. Фінансова думка Заходу у ХХ ст. Теоретична концептуалізація і наукова проблематика державних фінансів. – Львів : Каменяр, 2000. – 303 с.